

Talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027–2029 taloussuunnitelmakehys

Kunnanhallitus 24.08.2026 § 174

Kontiolahden kunnan hallintosäännön 60 §:n mukaan kunnanhallitus hyväksyy talousarviokehityksen ja talousarvion laadintaohjeet. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa.

Vuonna 2025 kunnan tilinpäätös oli noin 0,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen ja vuoden 2026 tilinpäätöksen arvioidaan olevan muutetun talousarvion mukainen eli noin 1,0 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Kontiolahden kunta on investoinut merkittävästi viime vuosina. Korkea investointitaso näkyy kasvaneiden poistojen ja velanhoitokustannusten kautta käyttötaloutta heikentävänä tekijänä. Investointitasoa on pyritty vakauttamaan kestäväälle tasolle velkaantumiseen liittyvien riskien kasvun, korkotason nousun ja korkean investointitason menoja lisäävien vaikutusten rajoittamiseksi. Investointitason säilyttämistä kestäväällä tasolla haastavat suunnitelmakauden investointitarpeet. Voimassa oleva investointisuunnitelma kasvattaa poistoja suunnitelmakaudella, mutta Kontiolahden pääterveysaseman myynti sekä yhtiöitettävien sote-kiinteistöjen poistuminen kunnan taseesta pienentävät vuosittaisia poistoja noin 425 000 eurolla. Ennakkolaskelmien mukaan poistot vähenevät 450 000 eurolla vuonna 2027 vuoteen 2026 verrattuna. Suunnitelmavuonna 2028 poistojen määrä kääntyy jälleen kasvuun 130 000 eurolla, ja vuonna 2029 poistojen määrä pysyy lähes samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna, mikäli investoinnit toteutuvat suunnitellusti.

Valtionosuuslaskelmaennusteet ovat muuttuneet vuoden 2026 aikana taloussuunnitelmakaudelle tehtyihin arvioihin verrattuna. Elokuussa julkaistujen ennusteiden mukaan vuoden 2027 valtionosuudet tulisivat olemaan 16,05 miljoonaa euroa eli 1,0 miljoonaa euroa vähemmän kuin aiemmassa taloussuunnitelmassa. Vuoden 2026 talousarvioon verrattuna valtionosuudet pienenevät 0,5 miljoonaa euroa eli 3,3 %. Valtionosuuksien vähenemiseen vaikuttaa erityisesti verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen väheneminen. Valmisteilla ollut valtionosuusuudistus kaatui vuoden 2025 aikana, eikä vuoden 2027 alusta suunniteltu valtionosuusuudistus tule toteutumaan.

Verotulojen ennusteet ovat tarkentuneet taloussuunnitelmakaudelle. Kesäkuussa tehtyjen ennusteiden mukaan vuoden 2027 verotulokertymän ennustetaan olevan 38,6 miljoonaa euroa, mikä on 0,1 miljoonaa euroa enemmän kuin taloussuunnitelmakaudelle 2026–2028 tehdyssä vuoden 2027 ennusteessa.

Kunta-alan voimassa oleva palkkaratkaisu lisää kunnan henkilöstökustannuksia merkittävästi taloussuunnitelmakaudella. Korkoa korolle laskien sopimuskauden (1.5.2025–29.2.2028) palkkakustannukset nousevat jopa 9,5 %. Vuoden 2027 palkankorotukset toteutuvat 1.4.2027, ja niiden yhteisvaikutus on 2,8 %. Koska palkankorotukset eivät astu voimaan vuoden alusta, vuoden 2027 talousarviosuunnittelussa käytetään palkankorotusten yhteisvaikutuksen arviona 2,1 % henkilöstön palkkasummasta.

Toimintakulujen kasvun rajaamista on jatkettava toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tulevina vuosina. Uudet menot lisäävät toimet tulee rajata pääsääntöisesti lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen. Talousarviovalmistelun edetessä osastojen tulee

valmistella talousarvioesitykset kunnanhallituksen 7.9.2026 antaman talousarviokehyksen mukaisesti.

Sote- ja pelastustoimen kiinteistöt tuli yhtiöittää vuoden 2026 alusta voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Yhtiöittämisvelvoite perustuu kilpailuneutraaliteettivaatimukseen. Kunnan toimiessa markkinoilla sen tulee toimia samoin pelisäännöin kuin markkinoilla toimiva yksityinen toimija. Yhtiöittämistä on valmisteltu, ja valtuusto on tehnyt asiaa koskevan päätöksen 18.5.2026 § 20. Yhtiöittämisellä on suoria vaikutuksia kunnan taloussuunnitelmaan muun muassa vuokratulojen, kiinteistöjen ylläpitokustannusten, poistojen ja lainanhoitokustannusten kautta. Yhtiöittämistapa vaikuttaa siihen, millaiset taloudelliset vaikutukset yhtiöittämisellä on kunnan kannalta. Yhtiöittämisen taloudelliset vaikutukset tarkentuvat syksyn aikana, ja ne otetaan huomioon talousarviokehyksen antamisen yhteydessä.

Kunnan lainojen suojausaste on korkea, minkä vuoksi korkomarkkinoiden heilunnalla ei ole äkillisiä suoria vaikutuksia kunnan olemassa olevaan lainakantaan. Uusilla talousarviolainoilla on olennainen vaikutus tulevien vuosien korkokustannusten kehitykseen.

Talousarviota valmistellaan kunnissa muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Vuoden 2026 kunnallisveroprosentti on 8,8 %. Vuoden 2027 kunnallisveroprosentista tulee päättää 17. marraskuuta mennessä. Kunnallisveroprosentista päätetään prosenttiyksikön kymmenyksen tarkkuudella.

Talousarviokirjan tulee olla linjassa kuntastrategian kanssa. Kuntastrategian toteuttamista tukevat toiminnalliset tavoitteet ja mittarit ovat osa taloussuunnitelmaa. Talousarvion toiminnalliset tavoitteet asetetaan kuntastrategian mukaisten näkökulmien pohjalta.

Kestävä ja terve kuntatalous

- Loistavin asenne - Olemme haluttu työnantaja
- Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö
- Kehittyvien asumisen ja elämisen ympäristö
- Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö

Kahdelle ensimmäiselle näkökulmalle tulee asettaa 1–2 tavoitetta. Muiden näkökulmien osalta tulosalueiden tulee asettaa omaan toimintaan liittyville näkökulmille yhteensä 1–3 tavoitetta. Asetettavat tavoitteet kohdistuvat olennaisiin toimintoihin ja ohjaavat kehittämään toimintatapoja ja siten toiminnan tuloksellisuutta. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Suosituspituus talousarviokirjan tulosaluelomakkeille on enintään kaksi sivua.

Liittenä:

1.) Kontiolahden kunnan talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027–2029 laadintaohjeet

Lisätietoja: talousjohtaja Minna Kuusela-Hurskainen p. 050 302 8003

Kunnanjohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää:

- 1) hyväksyä talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027–2029 laadintaohjeet ja
- 2) käsitellä talousarviokehyksen kunnanhallituksen kokouksessa 7.9.2026.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkintä: Tekninen johtaja Tommi Hirvonen ja kasvatus- ja koulutusjohtaja Leila Kurki olivat läsnä asian käsittelyn aikana, mutta eivät osallistuneet päätöksentekoon.

Merkintä: Kokouksessa pidettiin tauko klo 19:16-19:21.

Kunnanhallitus 07.09.2026 § 188

260/02.02.01/2026

Kunnanhallitus antoi talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2027–2029 laadintaohjeet kokouksessaan 24.8.2026 ja päätti samalla käsitellä taloussuunnitelmakehyksen 7.9.2026 pidettävässä kokouksessaan.

Valtuuston hyväksymä talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2026–2029 muodostuivat kokonaisuudessaan alijäämäisiksi. Vuoden 2026 tilinpäätöksessä kunnalla oli kumulatiivista ylijäämää 18,7 miljoonaa euroa. Toimintakulujen kasvun rajaamista on jatkettava edelleen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tulevana vuosina. Kunnan taloudellinen tilanne on heikentynyt viime vuosina. Taloudellisen tilanteen heikkenemiseen on ajauduttu monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Näitä tekijöitä ovat mm. sote-uudistuksen aiheuttama rahoituspohjan muutos, TE-palveluiden siirtyminen kunnalle, uudet velvoittavat lakisääteiset tehtävät, kunnan mittavat investoinnit pitäen sisällään poistojen ja velkamäärän kasvamisen, voimakas inflaatio ja kuntapuolen palkkaratkaisut.

Vuoden 2026 talousarvioon tullaan esittämään talousarviomuutoksia toisen osavuosisiraportin yhteydessä, mutta kokonaisuutena tuloksen arvioidaan toteutuvan lähes voimassa olevan talousarvion mukaisena. Toinen osavuosisiraportti laaditaan elokuun lopun tilanteesta. Tämänhetkisen tiedon mukaan osastot tulevat esittämään joitakin talousarviomuutoksia, jotka kuitenkin tullaan pääosin kattamaan osastojen sisältä, pois lukien Kirkonkylän sote-aseman vuokratulot. Tämänhetkisen arvion mukaan vuoden 2026 tilikauden alijäämä tulee olemaan noin 1,0 miljoonaa euroa.

Uudet menoja lisäävät toimet on syytä rajata lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen. Toimintakatteen kasvua on pystyttävä hillitsemään, ja investointitaso tulee pitää kestävällä tasolla. Kesäkuussa kunnanvaltuusto hyväksyi päivitetyn kuntastrategian, jossa strategisiksi tavoitteiksi asetettiin, että konsernin vuosikate suhteessa poistoihin on yli 100 % ja kunnan tuloveroprosentti on enintään 0,3 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Pohjois-Karjalan kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.

Kunnanhallituksen kokouksessa 24.8.2026 osastopäälliköt esittelivät määrärahanlisäystarpeita vuodelle 2026. Kasvatus- ja koulutusosaston osalta näitä ovat mm. koulukuljetuskustannusten merkittävä nousu,

OVTES:n vuosisidonnaiset lisät ja varhaiskasvatuksen määrärahatarpeet. Esitetty lisämäärärahatarve on yhteensä 150 000 euroa. Teknisen osaston osalta määrärahan lisäystarpeita kohdistuu mm. vesihuoltoon, IV-nuohouksiin, Uuron soranottoalueeseen, henkilöstöresurssien lisäämiseen, sähkön hinnan nousuun ja väistötiloihin. Esitetty lisämäärärahatarve on yhteensä 632 000 euroa, mukaan lukien sote-vuokrien pieneneminen. Väistötilojen kustannusarvio lisämäärärahatarpeesta on 300 000 euroa. Hallinto-osaston osalta määrärahanlisäystarpeita kohdistuu mm. joukkoliikenteen ja muiden seudullisten palveluiden kustannusten nousuun, työterveyshuoltoon ja eduskuntavaalien järjestämiseen. Esitetty lisämäärärahatarve on 170 000 euroa. Kaikki osastot ovat käyneet läpi kulurakennettaan ja tarkastelleet, miltä osin määrärahatarpeet on mahdollista kattaa osaston sisältä. Osastot pystyvät kattamaan osan määrärahatarpeista osaston sisältä, ja edellä esitetyissä määrärahatarpeissa on jo huomioitu sisältä katettavat osuudet.

Osastojen on edelleen jatkettava oman kulurakenteensa läpikäymistä siten, että toimintakatteen kasvua pystyttäisiin rajaamaan ja kuntastrategian mukainen tavoite vuosikatteen ja poistojen suhteesta saavuttamaan. Lisäksi osastoja kehoitetaan tarkastelemaan ulkopuolisten palveluiden ostoja. Nettomenojen pienentäminen voi sisältää tuloja lisääviä toimia tai menoja pienentäviä toimia. Kunnan lakisääteiset palvelut tulee turvata säästötoimista huolimatta.

Vuoden 2027 taloussuunnitelmakehyksessä, joka on laadittu vuoden 2026 ensimmäisen osavuosisiraportin yhteydessä vahvistetun talousarvion pohjalta, on huomioitu pakolliset työ- ja virkaehtosopimusten mukaiset palkankorotukset, sote-vuokrien alentuminen myytyjen ja yhtiöitettävien sote-kiinteistöjen osalta, päivitetty arvio korkokuluista, viimeisimmät valtionosuus- ja verotuloennusteet, päivitetty poistolaskenta sekä osittain osastojen esittämät lisämäärärahatarpeet. Näin lasketun talousarviokehysten mukainen ennuste vuoden 2027 tilikauden alijäämästä on noin 1,0 miljoonaa euroa. Edellä mainittu alijäämä on laskettu sillä oletuksella, että kunnan tuloveroprosentti säilyy nykyisellä tasolla.

Taloussuunnitelmakehyksessä ei ole huomioitu mahdollisia väistötilakustannuksia. Väistötilaratkaisuihin päätettäessä osoitetaan tähän tarvittavat määrärahat tekniselle osastolle.

Kunnanvaltuusto käsittelee kokouksessaan 26.10.2026 veroprosentit vuodelle 2027. Kontiolahden kunta on nostanut tuloveroprosenttia vuosina 2024 ja 2025. Vuonna 2026 kunnan tuloveroprosentti on 8,8 % ja Pohjois-Karjalan kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti 8,47 %.

Talousarviota valmistellaan useiden muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet ovat taloussuunnittelun osalta haasteellisia ja tämän hetken arviot pitävät sisällään riskejä. Tästä syystä toimialoille annettavasta raamista on mahdollista poiketa erittäin painavasta syystä. Kunnanhallitus antaa toimielimille vain ulkoisen toimintakateraamin.

Toimintakateraamit tuhansina euroina (ulkoinen):

	TP 2024	TP 2025	TA+ muutos1 2026	Raami 2027	Muutos €, vrt. TA 2026	Muutos %, vrt. TA 2026

Kunnanhallitus	-6 884	-9 600	-10 735	-10 916	-181	1,7 %
Tarkastuslautakunta	-34	-36	-40	-45	-5	11,3 %
Kasvatus- ja koulutuslautakunta	-27 693	-27 832	-29 355	-30 093	-738	2,5 %
Tekninen lautakunta	-6 871	-7 307	-8 089	-8 392	-302	3,7 %
Yhteensä	-41 481	-44 776	-48 220	-49 445	-1 225	2,5 %

Koko kunnan tasolla toimintakate eli nettomenot kasvavat 2,5 % vuoden 2026 muutettuun talousarvioon verrattuna. Kasvu muodostuu virka- ja työehtosopimusten mukaisista palkankorotuksista, sote-kiinteistöjen vuokratulojen vähenemisestä ja osastojen lisämäärärahatarpeista. Kunnanjohtajan tekemän esityksen mukaan osastoille annetaan lisämäärärahoja lukuun ottamatta työ- ja virkaehtosopimusten mukaisia palkankorotuksia seuraavasti: hallinto-osasto 170 000 euroa, kasvatus- ja koulutusosasto 150 000 euroa ja tekninen osasto 182 000 euroa.

Lisätietoja: talousjohtaja Minna Kuusela-Hurskainen p. 050 302 8003

Kunnanjohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää antaa seuraavat ulkoiset toimintakateraaimit toimielimille tuhansina euroina:

Kunnanhallitus -10 916,
Tarkastuslautakunta -45,
Kasvatus- ja koulutuslautakunta -30 093,
Tekninen lautakunta -302.

Lisäksi kunnanhallitus päättää, että väistötilaratkaisuista päätettäessä osoitetaan tähän tarvittavat määrärahat tekniselle osastolle.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.